

Yhteinen terveys – One Health

Kuopion kaupungin toimintasuunnitelma

Kuopion paikallinen Yhteinen hyvinvointi -
työryhmä

Sisällys

Johdanto	3
One Health 4 Cities -verkosto	4
Yhteystiedot	5
1. Nykytila ja visio	6
1.1 Yhteinen hyvinvointi –lähestymistapa	6
1.2 Kuopio lukujen valossa	6
1.3 Kuopion kaupungin strategia	10
1.4 Yhteinen hyvinvointi -toimintatapa – havaitut haasteet ja mahdollisuudet ...	10
1.5 Visio	13
2. Kuopion Yhteinen hyvinvointi -toimintasuunnitelma	14
3 Tavoitteet, toimenpiteet ja arviointi	16
3.1 Tavoite 1 Muutokseen tähtäävä monialainen viestintä vahvistuu	16
3.2 Tavoite 2 Vuorovaikutus ja yhteistyö vahvistuvat eri toimialojen, toimijoiden ja asukkaiden kanssa	17
3.3 Tavoite 3 Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa sisältyy Kuopion strategiaan, toimintaa ohjaavien ryhmien toimintaan ja ohjelmiin	18
3.4 Tavoite 4 Päätösten vaikutusten arviointia toteutetaan johdonmukaisesti ja monialaisesti	20
3.5 Tavoite 5 Yhteinen hyvinvointi -näkökulman toteutumista kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa arvioidaan	21
4: Suunnitelman toteutuksen viitekehys	23
4.1 Toteutusta ja toiminnan seuranta tukevat rakenteet	23
4.2 Toteutumisen seuranta	24
Liitteet	25
Liite 1 Terveet kunnat ja One health. WHO:n European Healthy Cities -verkoston poliittinen kannanotto 2022 (liitetään PDF-versiona)	25
THL asiakirja	25
Liite 2 Luontofoorumi. Kaupunginjohtajien ja pormestareiden luontojulkilausuma 2025	26
Liite 3 Vaikutusten ennakkoarviointi Kuopion kaupungissa	29

Johdanto

Yhteinen terveys (One Health) – lähestymistapa kuvaa ihmisten, eläinten sekä ympäristön hyvinvoinnin ja terveyden tiiviisti toisiinsa liittyvää kokonaisuutta. Kaupungistuminen, tiivistyvä asuminen, lisääntynyt liikkuminen, ilmaston muutos, luontokato ja mielenhyvinvoinnin heikkeneminen ovat esimerkkejä ilmiöistä, jotka ovat nostaneet entistäkin ajankohtaisemmaksi tarpeen tarkastella toimintaa Yhteinen terveys -lähestymistavan ohjaamana. Ihmisten toiminnalla on vaikutusta luonnon ja eläinten hyvinvointiin, ja niillä edelleen ihmisten hyvinvointiin.

Kuopion kaupungin edellisessä strategiassa visiona on ollut matka hyvän elämän pääkaupungiksi. Strategiaa ovat toteuttaneet neljä strategista ohjelmaa; Hyvinvoiva ja yhteisöllinen, Elinvoimainen ja kasvava, Ilmasto- ja resurssiviisas sekä Uudistuva ja yhdessä tekevä Kuopio. Ohjelmat sisältävät monialaisia ihmisten, eläinten ja luonnon hyvinvointiin liittyviä tavoitteita. Uudella valtuustokaudella 2025-2028 tavoitteena on syventää ymmärrystämme Yhteinen terveys -lähestymistavasta ja jalkauttaa se pysyväksi toimintatapana osaksi kaupungin toimintaa. Kuopion kaupunki on tähän sitoutunut WHO Healthy Cities -verkoston kaupunkijäsenenä (Liite 1).

Kuopion kaupunki on yksi Suomen kymmenestä suurimmista kaupungeista, joiden kaupunginjohtajat ja pormestarit ovat yhdessä laatineet Luontojulkilausuman vuonna 2025 (Liite 2) ja sitoutuneet sen myötä luontokadon pysäyttämiseen. Luontojulkilausuman myötä Kuopio haluaa yhdessä muiden kaupunkien kanssa vahvistaa luonnon monimuotoisuutta ja kestävästä kaupunkikehitystä. Luonnon monimuotoisuus on elintärkeää ihmisten hyvinvoinnille ja terveydelle. Monimuotoinen luonto tukee myös kaupunkien elinvoimaa, taloutta ja houkuttelevuutta asuinpaikkana ja investointikohteena. Päivitetyssä luontojulkilausumassa kaupunginjohtajat sitoutuvat nostamaan luontopositiivisuutta koskevat tavoitteet ilmastomuutoksen hillinnän rinnalle vuoden 2025 strategiapäivitysten yhteydessä.

Kaupunginjohtajat sitoutuvat julkilausumassa kehittämään ja ylläpitämään kaupunkien siniviheralueita eli metsien, puistojen, niittyjen ja vesistöjen muodostamaa verkostoa. Lisäksi he sitoutuvat ottamaan huomioon kaupunkien hankintojen luontovaikutukset ja toteuttamaan lievennyshierarkian periaatteita. Näiden periaatteiden mukaisesti toiminnassa pyritään siihen, että luonnolle aiheutuu mahdollisimman vähän haittaa ja aiheutettu haitta hyvitetään toisaalla.

Kuopion kaupunki on mukana One Health 4 Cities -hankkeessa, joka saa rahoitusta EU:n Urbact IV (2021–2027) Action Planning Network -rahoitusohjelmasta. Hanke toteutuu 1.6.2023 – 31.12.2025. Hankkeen tavoitteena on edistää Yhteinen terveys -lähestymistavan jalkautumista Kuopion strategiaan, palveluihin sekä kumppanuuksiin.

Tässä toimintasuunnitelmassa esitetään Kuopion kaupungin nykytila, visio ja tulevia toimenpiteitä Yhteinen terveys -lähestymistavan jalkauttamiseksi osaksi strategiaa, palveluja ja toimenpiteitä. Suunnitelma on laadittu yhdessä One Health 4 Cities -hankkeen paikallisen työryhmän ja muiden paikallisten toimijoiden kanssa. Toimintasuunnitelmaa on lisäksi työstetty yhdessä kansainvälisen One Health 4 Cities -verkoston toimijoiden kanssa. Tässä asiakirjassa ja Kuopion kaupungin strategiassa käytetään kaupungin organisaation toiminnassa osuvammaksi koettua käsitettä *Yhteinen hyvinvointi* käsitteen *Yhteinen terveys* sijaan.

One Health 4 Cities -verkosto

One Health 4 Cities -hankkeen päätavoitteena on muodostaa eurooppalaisten kaupunkien verkosto, joka kehittää yhdessä hyviä käytäntöjä kohti kestävämpää tulevaisuutta kaupungeissa. Toimintatapoina ovat kaupunkien välinen monialainen yhteistyö, yhdessä oppiminen ja kehittäminen, kokeilut kaupungeissa sekä yhteiskehittäminen alueellisten sidosryhmien kanssa.

Hankkeessa on mukana yhdeksän kaupunkia: Lyon (Ranska), Kuopio ja Lahti (Suomi), Suceava (Romania), Strasbourg (Ranska), Loule (Portugali), Benissa (Espanja), Elefsina (Kreikka) ja München (Saksa). Hanketta koordinoi Lyonin kaupunki Ranskasta. Organisaatiotasosta hanketta hallinnoi Kuopiossa kansalaistoiminnan palveluiden yksikkö ja toteuttajakumppanina on monialainen, eri organisaatioiden edustajista nimetty paikallinen työryhmä. Mukana ryhmässä on jäseniä mm. Kuopion kaupungin eri toimialueilta, Savonia ammattikorkeakoulusta, Itä-Suomen yliopistosta, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselta, Pohjois-Savon ELY-keskukselta sekä Pohjois-Savon liitosta.

Hankkeen kehittämistoimenpiteet tukevat Kuopion edellisen valtuustokauden hyvän elämän pääkaupunki -vision toteutumista ja toteuttavat osaltaan Hyvinvoiva ja yhteisöllinen Kuopio ja Ilmasto- ja resurssiviisas Kuopio -strategisten ohjelmien päämääriä. Uutta strategiaa on laadittu vuoden 2025 aikana ja strategiaa toteuttavien ohjelmien rakenne on parhaillaan valmistelun alla. One health -lähestymistapa nähdään poikkileikkaavan, kaikkia kaupungin toimialoja yhdistävänä ja ohjaavana ajattelutapana.

Kuopion keskeisenä tavoitteena on toimia vahvasti kansainvälisissä yhteistyöverkostoissa. One Health 4 Cities -hanke luo merkittäviä uusia yhteyksiä

kumppanikaupunkien välille. Kuopion kaupunki on Maailman terveysjärjestön (WHO) Healthy Cities -verkoston jäsenkaupunki ja on jäsenenä sitoutunut edistämään One Health -toimintamallin toteutumista kaupungissa. Healthy Cities -verkoston käynnissä olevan toimintakauden keskiössä ovat olleet People, Planet, Prosperity,, Partnership ja Peace (ihmiset, planeetta, vauraus, kumppanuus ja rauha). One health 4 cities -hanke tiivistää näin osaltaan myös WHO Healthy Cities -verkoston kaupunkien konkreettisempaa yhteistyötä. One Health -lähestymistavan edistäminen tukee myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) koordinoiman Terve Kunta -verkoston tavoitteita. Kuopion on ollut perustamassa Terve Kunta -verkostoa ja toimii edelleen sen aktiivisena jäsenenä.

Yhteystiedot

Kati Vähäsarja
Kansalaistoiminnan palvelujen päällikkö
Kuopion kaupunki
p. 044 718 2513
kati.vahasarja(at)kuopio.fi

Anne Sahrjo
Hyvinvointikoordinaattori
Kuopion kaupunki
p. 044 718 2506
anne.sahrjo(at)kuopio.fi

1. Nykytila ja visio

1.1 Yhteinen hyvinvointi –lähestymistapa

Kunnilla ja hyvinvointialueilla on ratkaiseva rooli ihmisten, eläinten sekä luonnon hyvinvoinnin ja terveyden ylläpidossa ja edistämisessä. Investoimalla kokonaisvaltaiseen, holistiseen lähestymistapaan voidaan saavuttaa ihmisille ja luonnolle terveet ja kestävät elinolot.

Yhteinen hyvinvointi (One Health) -lähestymistapa kuvaa ihmisten, eläinten sekä ympäristön hyvinvoinnin ja terveyden tiiviisti toisiinsa liittyvää kokonaisuutta, joista mitään ei voi irrottaa toisista kehittämistoimenpiteissä. Lähestymistavan omaksuminen edistää kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista puuttumalla terveys- ja ympäristöhaasteisiin sekä edistämällä väestön sekä ekosysteemien hyvinvointia.

Maailman terveysjärjestö WHO:n julkilausuman myötä Healthy Cities -verkoston kuntien, kuten Kuopion kaupungin, toiminnassa lähestymistavan periaatteet sitoudutaan Yhteinen hyvinvointi -lähestymistavan sisällyttämiseen strategisiin tavoitteisiin, ohjelmiin ja käytännön tekemisiin laaja-alaisen yhteistyön sekä asukkaiden osallisuuden keinoin.

Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa on rinnasteinen, eri tieteenaloilla (mm. lääketiede, eläinlääketiede, luonnontieteet) jo pidempään käytettyyn Planetaarinen terveys -lähestymistapaan, jossa siinäkin tarkastellaan ihmisen toiminnasta seuraavia haitallisia vaikutuksia koko maapallon hyvinvointiin. Nämä hieman eri tavoin painotetut lähestymistavat kytkeytyvät molemmat kestävään kehitykseen ja niillä molemmilla on tavoitteena edistää nykyisten ja tulevien sukupolvien hyvinvointia ja korostaa eri alojen välisiä välttämättömiä yhteyksiä, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä kestävässä tulevaisuuden rakentamisessa.

1.2 Kuopio lukujen valossa

Kuopio on Suomen kahdeksanneksi suurin reilun 124 000 asukkaan kasvava kaupunki (kuva 1). Kuopion pinta-ala on laaja, 4 326 km², josta maapinta-alaa on 3 241 km². Kuopiossa on noin 900 järveä ja rantaviivaa peräti 6 340 km. Asukastiheys on 37,8 asukasta/maa-km².

Väkiluku 31.12.2023	Väkiluku 31.12.2022	Väkiluku 31.12.2021
124 011	122 594	121 543
väestönmuutos +1417 (+1,2%)	väestönmuutos +1051 (+0,9 %)	väestönmuutos +1333 (+1,1 %)

Kuva 1. Kuopion väkiluku vuosina 2023-2021.

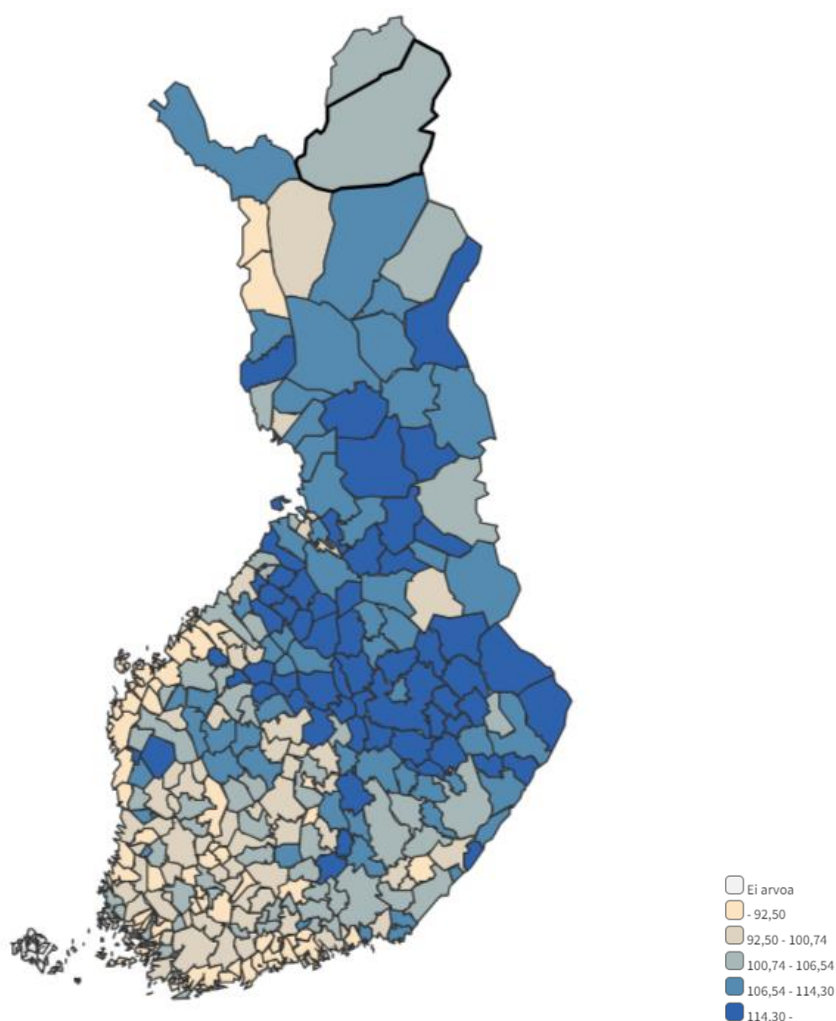
Kuopiolaisista valtaosa (79%) elää kaupunkialueella ja viidennes maaseudulla. Vakituisen asutuksen lisäksi Kuopio on merkittävä kesämökkikunta. Kuopio on myös merkittävä opiskelukaupunki. Alueella toimii noin 7 000 yritystä ja alueelta löytyy noin 55 000 työpaikkaa. Lisää Kuopio faktoja ja lukuja voi tarkastella kuvasta 2.

Kuopio faktat & luvut

Kuva 2. Kuopio faktat ja luvut (2024)

Sairastavuusindeksien valossa tarkasteltuna kuopiolaisen väestön sairastavuus on Suomen suurten kaupunkien korkeinta (Kuva 3 ja taulukko 1). Sairastavuusindikaattori on seuraavista sairausryhmistä koottu summaindikaattori: syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinsairaudet, vakavat mielenterveyden häiriöt, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Kuopiolaisten hyvinvointia ja terveyttä seurataan vuosittain osana Kuopion hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vuosiraportti. Raportti on saatavilla verkkosivuilta ([Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma - Kuopio](#)).

Kuva 3. Ikävakioitu sairastavuusindeksi Suomen kunnissa.

Taulukko 1. Sairastavuusindeksi Kuopiossa ja valtakunnan tasolla vuosina 2021 ja 2022. Arvo 100 osoittaa valtakunnallisen viitearvon, johon kaupunkien tuloksia peilataan. Alle 100 viittaa valtakunnallista tasoa parempaan tilanteeseen ja yli 100 heikompaan tilanteeseen.

Indikaattori	Alue	2021	2022
Mielenterveysindeksi, ikävakioitu	Koko maa	103	100
	Kuopio	143	146
Sairastavuusindeksi, ikävakioitu	Koko maa	101	100
	Kuopio	117	117
Tuki- ja liikuntaelinsairausindeksi	Koko maa	100	100
	Kuopio	133	132

Vahvan tutkimusnäytön mukaan elintavoilla on merkittävä rooli elintapasairauksien riskitekijöinä. Kuopiolaisten arjen fyysinen aktiivisuus on lisääntynyt viimeisten vuosien aikana, mutta edelleen valtaosa liikkuu terveytensä kannalta riittämättömästi. Myös ruokailutottumuksissa on edelleen

kohennettavaa. Uuden vuonna 2024 julkaistun ravitsemussuosituksen mukaan suomalaisten tulisi lisätä kasvisten kulutusta, jolla on ihmisten terveyden lisäksi edulliset vaikutukset myös ympäristöön. Myös liikumisen lisääntymisellä, erityisesti työ-, koulu- ja asiointimatkat, on merkittäviä positiivisia ympäristövaikutuksia. Taulukossa 2 on esitetty tilastotietoa kuopiolaisten liikunta- ja ruokailutottumuksista.

Taulukko 2. Liikunta- ja ruokailutottumuksia kuvaavia mittareita.

Indikaattori	Alue	2022	2023
Niukasti hedelmiä, marjoja ja kasviksia syövät nuoret, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Koko maa		89
	Kuopio		88
Niukasti kasviksia sekä hedelmiä ja marjoja syövien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat	Koko maa	8	
	Kuopio		7
Terveysliikuntasuosituksen mukaan liian vähän liikkuvien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat	Koko maa	56	
	Kuopio		54
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 8. ja 9. luokan oppilaista	Koko maa		25
	Kuopio		27

Ihmisten hyvinvointi ja terveys ovat kytköksissä myös luonnon ja eläinten hyvinvointiin. Kuopiossa luonto on ihmisten lähellä ja lähes jokaisen melko hyvin saavutettavissa. Kuopiossa lähivirkistykseen sopivien alueiden saavutettavuus on 96 prosentilla kuopiolaisista alle 300 metriä. Luonnossa liikkuminen edistää tutkitusti monin tavoin hyvinvointia ja terveyttä. Luonnossa liikkumisen on todettu vaikuttavan edullisesti mm. mielen hyvinvointiin ja kehon immuunipuolustukseen sekä auttavan kansantautien torjunnassa. Näin ollen luonnon ja eläinten terveyden heikkeneminen heijastuu myös ihmisen hyvinvointiin ja terveyteen. Ilmastomuutoksen aiheuttamat sään ääri-ilmiöt kuten hellejaksot ja myrskyt sekä luontokato tuovat merkittäviä terveyshaasteita myös ihmisille.

Kuopion ilmasto- ja resurssiviisausohjelman eli [Viksu Kuopio -ohjelman](#) lähtöoletuksena on, että ympäristön hyvinvoinnista huolehtiminen on edellytys myös ihmisten hyvinvoinnille. Viksu Kuopion päätavoitteina on olla päästötön, jätteen- ja kestävästi kuluttava kaupunki. Kestävä elämä vihreässä monimuotoisessa ympäristössä parantaa kaupunkilaisten kokonaisvaltaista hyvinvointia. Tiivistyvässä kaupunkirakenteessa ja muuttuvassa ilmastossa huolehdimme Viksu Kuopio -ohjelmaa toteuttamalla siitä, että lajirikas kaupunkiluonto ja metsät ovat terveytemme tukena myös tulevaisuudessa. Kaupunkisuunnittelulla ja rakentamisen ratkaisuilla vaikutamme viheralueiden ja arvokkaiden luontokohteiden säilymiseen asuinympäristöissä. Ilmastomuutoksen hillintään vaikutamme vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä ja energiankulutusta. Viksu Kuopio -ohjelmalla edistetään luonnonvarojen viisaasta käyttöä, joka heijastuu luonnon hyvinvointiin laajasti.

Luonnon monimuotoisuus köyhtyy maailmanlaajuisesti hälyttävää vauhtia ja

Suomen ympäristökeskuksen mukaan joka yhdeksäs maamme tunnetuista lajeista on uhanalainen. EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteena on pysäyttää luontokato vuoteen 2030 mennessä, johon myös Kuopion [luonnon monimuotoisuusohjelmassa](#) pyritään. Luonnon monimuotoisuus huomioidaan kaupungin lähiluonnon hoidossa ja metsienkäytössä, jossa korostuu luonnon monimuotoisuuden suojelun lisäksi myös metsien virkistyskäyttö ja hiilinieluista huolehtiminen. Tavoitteenamme on suojella kaupungin metsistä ja soista vähintään 10 % vuoteen 2035 mennessä.

Taulukko 3. Viksu Kuopio -ohjelman tavoitteiden edistymisen seurannan mittareita.

Indikaattori	Tilanne
Kuopion kasvihuonekaasupäästöt, sisältäen teollisuuden päästöt	612,8 kt CO ₂ -ekv. (v. 2022)
Kulutusperäinen hiilijalanjälki eli kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt	1085,2 kt CO ₂ -ekv. 8,93 kt CO ₂ -ekv. / asukas (v. 2022)
Luonnonsuojelualueiden osuus (ha ja %) kaupungin metsä- ja suoalasta	noin 750 ha ja noin 7 %

1.3 Kuopion kaupungin strategia

Kuopion vuoteen 2030 ulottuvaa strategia on laadittu vuonna 2017 ja hyväksytty Kuopion kaupunginvaltuustossa 11.12.2017. Sitä on päivitetty vuosien 2021 ja 2022 aikana ja uusin päivitys strategiaan valmistuu päätöksentekoon vuoden 2025 loppuun mennessä. Strategian tavoitteita tarkistetaan vuosittain talousarvion laadinnan yhteydessä.

Kuopion voimassa olevassa strategiassa visionamme on olla *Hyvän elämän pääkaupunki*. Hyvää elämää ilmentävät terveys, alueen elinvoima ja arjen rikkaus.

Visiota on täsmennetty neljällä päämäärällä ja niitä tukevilla ohjelmilla, jotka kuvaavat kaupungin haluttua tavoitetilaa vuonna 2030:

- Hyvinvoiva ja yhteisöllinen – turvallinen kaikille, paras paikka kasvaa ja oppia
- Elinvoimainen ja kasvava – houkutteleva osaajille ja yrityksille
- Ilmasto- ja resurssiviisas – kestävästi kasvava, ympäristöstään ylpeä
- Uudistuva ja yhdessä tekevä – haluttu, hyvinvoiva työyhteisö

1.4 Yhteinen hyvinvointi -toimintatapana – havaitut haasteet ja mahdollisuudet

Suuntaviivat Kuopion matkalle kohti Hyvän elämän pääkaupunkia on määritetty neljässä erillisessä temaattisessa ohjelmassa (ks yllä). Kaupunkia halutaan kehittää määrätietoisesti ja vahvalla asiantuntijuudella. Luonnon ja ihmisten hyvinvoinnin

edistäminen on vahvasti osana strategiaa. Vähemmän huomioita on kiinnitetty eläinten hyvinvointiin ja sen yhteyksiä laajemmin myös luonnon ja ihmisten hyvinvointiin. Erillisten strategisten ohjelmien on havaittu jääneen toisistaan erillisiksi. Vaikka ylin päämäärä kaikkien strategisten ohjelmien osalta on sama, hyvän elämän pääkaupunki, on riskinä, että erillisissä ohjelmissa voi jäädä huomioimatta kokonaisvaltaiset vaikutukset joko ihmiseen, luontoon tai eläimiin. Taulukossa 3 on esitetty SWOT-analyysi Yhteinen hyvinvointi -lähestymistavan jalkauttamisen vahvuuksista ja heikkouksista sekä mahdollisuuksista ja uhista. Arvion on laatinut One Health 4 Cities -hankkeen Kuopion paikallinen kehittämisryhmä.

Taulukko 3. SWOT-analyysi Yhteinen hyvinvointi -lähestymistavan jalkauttamisen vahvuuksista ja heikkouksista sekä mahdollisuuksista ja uhista.

Vahvuudet	Heikkoudet
- Asiantunteva ja sitoutunut paikallinen työryhmä sekä verkoston osaaminen - Tarve yhteisesti tunnistettu ja ymmärretty - Projekti tukee jo olemassa olevia strategisia ohjelmia ja kaupungin slogania (matkalla hyvän elämän pääkaupungiksi) - Luottamushenkilöiden vahva tuki - Vahva terveys- ja ympäristöosaaminen alueella, mm. Itä-Suomen yliopisto, THL, ELY-keskus, Savonia amk - Kuopiossa sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä turvallisuusosaamisen keskittymä - Kuopiolla on valtakunnan kanssa innovaatioekosysteemisopimus, jonka painopisteet ovat terveys- ja hyvinvointiteknologia sekä vesiosaaminen	- Kalenterit täynnä - kaikilla paljon asioita meneillään. - Siilot poikkihallinnollisesti - Vaikea saada otetta kokonaisuudesta – ei ymmärretä asian tärkeyttä (one health aiheuttaa käsitteen epävarmuutta) - Hankkeen resurssit ovat pienet – pitää pystyä integroimaan osaksi työtä
Mahdollisuudet	Uhat
- Osaamisen lisääntyminen ja mahdolliset uudet innovaatiot hankkeen myötä - Edelläkävijyys teemassa - Maakunnan osaamiskärjet liittyvät yhteiseen terveysteemaan (vesi, hyvinvointiteknologia, ruoka/elintarvikkeet ja turvallisuus) - Alueen/kansalliset muut toimijat - Yhteisen terveyden kansalaislähtöinen kehittäminen – mm-EU-rahoituksella – yhteisöllinen tekeminen. - Käynnissä oleva Savilahti-hanke ja siihen liittyvä kehittäminen - Neulamäki – keskusta -Kelloniemi - vyöhykkeelle sijoittuva 15 -vuotiseksi suunniteltu kehityshanke	- Ajan puute - Talouden tasapainotus - Ei onnistuta konkretisoimaan riittävästi - Eri alojen osaamista ei onnistuta hyödyntämään ja yhdistämään → kokonaisuus jää hahmottamatta. - Tiivistyvä kaupunki ja kasvava väestömäärä uhka myös luonnonsuojelualueille - Terveys saatetaan nähdä vain hyvinvointialueelle kuuluvana. Ei tunnisteta kaupungin roolia terveyden- ja hyvinvoinnin edistämisessä. Ei nähdä, miten merkittävässä roolissa kaupunkisuunnittelukin on terveyden ja hyvinvoinnin suunnittelussa.

1.5 Visio

Kuopion kaupungin strategiassa visiona on ollut *hyvän elämän pääkaupunki*. Visio on soveltunut erinomaisesti myös Yhteinen hyvinvointi -lähestymistavan jalkauttamiseen organisaatiossa. Hyvän elämän pääkaupunkia rakennetaan kestävästi ja yhdessä, monialaisesti niin ihmisen, ympäristön kuin eläinten hyvinvointi huomioiden.

Strategian päivityksen myötä myös kaupungin visio tullaan uudistamaan 2025. Strategiaa valmisteleavassa poikkihallinnollisessa työskentelyssä One Health -lähestymistapa on kuulunut yhä useammin, yhä useamman suusta. Uudesta strategiasta päätetään vuoden 2025 loppupuolella ja tavoitteena on, että yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa näkyy vahvasti toimintaa ohjaavana asiana Kuopion tulevassa strategiassa.

2. Kuopion Yhteinen hyvinvointi -toimintasuunnitelma

Kuopion Yhteinen hyvinvointi -toimintasuunnitelma rakentuu viiden strategisen tavoitteen ympärille. Strategiset tavoitteet toimenpiteineen ja mittareineen on kuvattu tarkemmin alla taulukoissa 2–5. Tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden työstäminen on toteutettu Kuopion monialaisen Yhteinen hyvinvointi -työryhmän kanssa. Ajattelua tukemaan on laadittu kuvan 3 visualisointi.

Tavoite 1	Muutokseen tähtäävä monialainen viestintä vahvistuu.
Tavoite 2	Vuorovaikutus ja yhteistyö vahvistuvat eri toimialojen, toimijoiden ja asukkaiden kanssa
Tavoite 3	Yhteinen hyvinvointi -näkökulma näkyy kaikissa kaupungin toimintaa ohjaavissa strategisissa suunnitelmissa
Tavoite 4	Päätösten vaikutusten arviointi toteutetaan johdonmukaisesti ja monialaisesti.
Tavoite 5	Yhteinen hyvinvointi -näkökulman toteutumista kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa arvioidaan.

Toimintasuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä määriteltäessä todettiin, että toimintasuunnitelman ei tule toistaa useissa erillisissä Kuopion kaupungin ohjelmissa yksityiskohtaisesti ja monialaisesti määriteltyjä ihmisen, eläinten ja luonnon hyvinvoinnin edistämiseksi asetettuja yksityiskohtaisia tavoitteita ja toimenpiteitä. Tällaisia ohjelmia ovat mm. Kuopion hyvinvointikertomus- ja suunnitelma, Viksu-Kuopio ohjelma, Kuopion Luonnon monimuotoisuusohjelma, Liikkuva Kuopio -ohjelma. Sen sijaan olennaiseksi koettiin sellaisen ylätasoin toimintasuunnitelman laatiminen, joka ohjaa kaupungin poikkihallinnollista ja monialaista toimintaa One Health -lähestymistavan mukaisesti siten, että kokonaisvaltainen hyvinvointi tulee jatkossa esille kaikessa toiminnassa. Yksityiskohtaiset toimenpiteet määritellään erillisissä toimenpideohjelmissa ja suunnitelmissa, jotka kaikki toteuttavat osaltaan Kuopion strategiaa. Yhteinen hyvinvointi -näkökulman tulee kulkea poikkileikkaavana teemana.

Kuva 3. Yhteinen hyvinvointi Kuopiossa – vision visualisointi

3 Tavoitteet, toimenpiteet ja arviointi

3.1 Tavoite 1 Muutokseen tähtäävä monialainen viestintä vahvistuu

Yhteinen hyvinvointi -ajattelutapa edellyttää kokonaisuuden ja yhteisvaikutusten hahmottamista. Viestintä on keskeisessä roolissa aiempaa kokonaisvaltaisemman ajattelutavan ja ymmärryksen lisäämisessä. Yhteisen hyvinvoinnin ajattelutapa ja konkretia on koettu vaikeaksi hahmottaa kaikessa sen laajuudessaan. Ymmärryksen lisäämiseksi tulee systemaattisesti tuoda esille kaupungin toiminnan kokonaisvaltaista ajattelua ihmisen, luonnon ja eläinten hyvinvoinnin edistämisestä.

Kyseessä on lopulta yksinkertainen asia – ihmisen, luonnon ja eläinten hyvinvoinnin tarkastelu kokonaisvaltaisesti ja monialaisesti. Kokonaisvaltaisen näkemyksen hakeminen edellyttää osaamista, aikaa sekä kykyä ja tahtoa eri näkökulmien huomioimiseen. Viestintää tarvitaan tukemaan niin eri alojen välistä ymmärrystä, kuin kaupungin ja asukkaiden välistä ymmärrystä. Aktiivinen viestintä yhteisestä terveydestä rakentaa myös luottamusta ja uskoa siihen, että kestävää tulevaisuutta tehdään kokonaisvaltaisesti vaikutukset huomioiden. Monialaisen viestinnän avulla tähdätään muutokseen niin toimintatavoissa, asenteissa kuin käyttäytymisessä.

Taulukko 2. Toimenpiteet ja mittarit tavoitteen 1 Muutokseen tähtäävä monialainen viestintä vahvistuu toteuttamiseen.

Onnistumisen arviointi	Toteutettavat toimenpiteet	Toimenpiteiden toteutumisen arviointi
Yleinen asenneilmapiiri ja tapa puhua Yhteisestä hyvinvoinnista on muuttunut myönteiseksi. Toimijoiden rooli ja yhdessä tekemisen tärkeys tunnustetaan alueella laajasti asukkaiden ja eri toimijoiden tahoilta. Yhteinen terveys -	Strategisessa puheessa käytetään määrätietoisesti Yhteinen hyvinvointi -käsitettä. Laaditaan vaikuttamisviestinnän strategia, joka sisältää: - Yhdessä sovitut Yhteinen hyvinvointi -viestit - Visuaalisen ilmeen kuvatuunnuksineen - Laajasti eri viestintäkanavien ja uusien foorumeiden hyödyntämisen - Toteutetaan vuosittain yhteistyössä paikallisen Yhteinen hyvinvointi -ryhmän	Toteutuneen monialaisen viestinnän määrä ja näkyvyys. Verkko- ja some-viestinnän seuraajien/tykkääjien määrä kasvaa Puijo Summit -seminaarin osallistujamäärä kasvaa

lähestymistapa on toistuvasti esillä myös eri kanavissa.	kanssa Puijo summit -seminaari, joka toimii keskeisenä Yhteinen hyvinvointi -yhteistyö- ja viestintäalustana - Kaupungin kumppanuuksissa huomioidaan Yhteinen hyvinvointi -toimintatavan jalkauttaminen - Hyödynnetään viestinnässä aktivaattoreita/somevaikuttajia	
--	---	--

3.2 Tavoite 2 Vuorovaikutus ja yhteistyö vahvistuvat eri toimialojen, toimijoiden ja asukkaiden kanssa

Kuopion kaupungin hyvinvointisuunnitelman, Meidän Kuopio -osallisuusmallin sekä kaupungin strategian uudistamisen yhteydessä on todettu vahva tahtotila lisätä monialaista yhteistyötä sekä kumppanuutta kaupungin ja asukkaiden välillä. Yhteistyön vahvistaminen kaupungin organisaation eri toimialojen välillä on edellytys kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistämiseksi. Erittäin tärkeää on myös kumppanuus muiden asiantuntijaorganisaatioiden, yhdistysten ja asukkaiden kanssa.

Kuopion kaupungin valmisteleva Meidän Kuopio -osallisuusmalli valmistuu päätöksentekoon vuoden 2025 aikana. Osallisuusmalli ohjaa kaupungin toimintaa aiempaa monialaisempaan ja osallistavampaan toimintatapaan ja ottaa asukkaat aiempaa vahvemmin mukaan kaupungin palvelujen ja toiminnan suunnitteluun.

Taulukko 3. Toimenpiteet ja mittarit tavoitteen 2 Vuorovaikutus ja yhteistyö vahvistuvat eri toimialojen, toimijoiden ja asukkaiden kanssa toteuttamiseen.

Onnistumisen arviointi	Toteutettavat toimenpiteet	Toimenpiteiden toteutumisen arviointi
Kuopion kaupungin toimintatapa on aiempaa monialaisempi ja osallistavampi ja vuorovaikutuksen ja yhteistyön koetaan lisääntyneen niin	Otetaan käyttöön Meidän Kuopio -osallisuusmalli; Nimetään poikkihallinnollinen osallisuuden edistämisen ryhmä. Lisätään henkilöstön osallisuusosaamista.	Kuopion osallisuusmallin jalkautumisen arviointi sekä ohjelman mukaisen kehittämisen toteutuminen. Arvioidaan strategian toteutumisen arvioinnin sekä

kaupungin organisaation sisällä kuin asukkaiden kokemana.		hyvinvointikertomuksen yhteydessä, sekä lautakunnissa ja edelleen kaupunginhallituksessa ja valtuustossa.
Olemme yhdessä ylpeitä toiminnastamme, verkostoituneita ja innokkaita.	Ylläpidetään ja vahvistetaan eri toimijoiden välistä verkostoitumista ja yhteistyötä - Jatketaan ja edelleen kehitetään Kuopion One Health 4 Cities – työryhmän työskentelyä - Toteutetaan Puijo Summit - tapahtumaa vuosittain - Jokainen mukana oleva organisaatio viestii toiminnassa mukana olostaan ja teemasta verkostoissaan. Toteutetaan toimenpiteitä asukkaiden tieto- ja toimintaosallisuuden lisäämiseksi - Lisätään asukkaiden mahdollisuuksia vaikuttaa, kuten palautekyselyt ja erilaiset selvitykset - Tuodaan esille kyselyiden ja selvitysten tuloksia ja niiden hyödyntämisestä/vaikutuksista toimintaan (esim. Kuopion verkkosivuille koonti) - Järjestetään avoimia tilaisuuksia ja tapahtumia - Kannustetaan viestinnän ja muille keinoin asukkaita toteuttamaan pieniä tekoja arjessaan yhteisen terveyden edistämiseksi	Toteutuneen yhteistyön määrä.

3.3 Tavoite 3 Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa sisältyy Kuopion strategiaan, toimintaa ohjaavien ryhmien toimintaan ja ohjelmiin

Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapaa on kuljetettu mukana strategian valmisteluprosessissa. Strategiasta päättää Kuopion kaupunginvaltuusto vuoden 2025 lopussa.

Kaupunginjohtajan johtoryhmässä edustettuina ovat kaikkien toimialojen ja palveluiden johtajat. Monialainen vuoropuhelu johtoryhmässä sekä suhtautuminen Yhteinen hyvinvointi -ajattelutapaan ohjaa vääjäämättä myös yksiköiden toimintaa.

Kuopion kaupungin lakisääteistä poikkihallinnollista hyvinvoinnin edistämisen toimintaa ohjaa johtajista koostuva hyvinvointiryhmä. Toimeenpanoa tukee toimeenpaneva hyvinvointiryhmä, jonka jäsenet ovat palvelupäälliköitä ja erityisasiantuntijoita, jotka omalta osaltaan vastaavat palveluiden suunnittelusta ja toteutuksesta yksiköissään sekä yksikkönsä henkilöstön tehtävien määrittelystä. Nämä kaksi ryhmää ovat Yhteinen hyvinvointi -lähestymistavan jalkautumisen kannalta keskeisiä toimintaa ohjaavia ryhmiä.

Palvelupäälliköiden tulee ohjata henkilöstöään monialaiseen suunnitteluun ja mahdollistaa yhteistyö riittävällä työajan resurssoinnilla.

One health 4 cities -hankkeessa perustettu paikallinen Yhteinen Hyvinvointi -ryhmä kokoaa kaupungin organisaation ja kumppaniorganisaatioiden asiantuntijat niin ihmisen, luonnon kuin eläinten hyvinvoinnin aloilta. Toiminnan vakiinnuttaminen pysyväksi toimintatavaksi koetaan tärkeäksi. Ryhmän jäsenet jakavat toisilleen tietoa käynnissä olevista kehittämishankkeista ja muista ajankohtaisista toimenpiteistä ja ohjelmista, mikä mahdollistaa yhteisen kehittämisen ja voimavarojen yhdistämisen.

Taulukko 4. Toimenpiteet ja mittarit tavoitteen 3 Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa sisältyy Kuopion strategiaan, toimintaa ohjaavien ryhmien ajatteluun ja ohjelmiin toteuttamiseen.

Onnistumisen arviointi	Toteutettavat toimenpiteet	Toimenpiteiden toteutumisen arviointi
Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa on mukana Kuopion strategiassa ja keskeisissä toimintaa ohjaavissa ohjelmissa, ja dokumenteissa. Esimerkiksi kaavoituksessa osallistumis ja arviointisuunnitelmissa (OAS), sekä	Kuopion strategian valmistelu - Aktiivinen osallistuminen Kuopion strategian valmisteluun ja lähestymistavan esille nostaminen - Lisätään henkilöstön osaamista - Järjestetään koulutus- ja keskustelutilaisuuksia - Laaditaan monialaisesti	Dokumentit, joissa yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa on huomioitu Henkilöstö osaa kertoa mitä Yhteinen hyvinvointi -lähestymistapa tarkoittaa ja miten kukin voi omalla työllään sitä edistää

kaavaselostuksissa, joissa arvioidaan kaavan vaikutuksia.	blogikirjoituksia Vahvistetaan toimialojen välistä yhteistyötä - Jatketaan paikallisen Yhteinen hyvinvointi - työryhmän työtä ja kehitetään työryhmän kokoonpanoa ja toimintaa entisestään	
	Kuopion monialainen hyvinvointiryhmä (jäseninä eri toimialojen johtajat) ja toimeenpaneva hyvinvointiryhmä (jäseninä päälliköt eri toimialoilta) toimivat monialaisen yhteisen hyvinvoinnin edistämisen tärkeimpinä koordinoitiryhminä. Perustetaan tarvittavia ryhmiä vahvistamaan poikkihallinnollisen näkemyksen toteutumista palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa (esim. Liikkuva Kuopio, Kulttuuri Kuopio - ryhmät)	Hyvinvointiryhmän ja toimeenpanevan hyvinvointiryhmän monialaisuus ja osallistumisaktiivisuus

3.4 Tavoite 4 Päätösten vaikutusten arviointia toteutetaan johdonmukaisesti ja monialaisesti

Osana laadukasta päätösten valmistelua kuntien tulee arvioida päätöksen vaikutuksia. Vaikutusten arviointi on osa hallintolain 31 §:n edellyttämää asian riittävää ja asianmukaista selvittämistä, jonka lisäksi useat erityislait velvoittavat eri näkökulmien huomioimiseen päätösten valmistelussa. Näitä ovat mm. vaikutukset eri väestöryhmien hyvinvointiin, terveyteen, ympäristöön, yrityksiin ja talouteen.

Vaikutusten arviointi on tärkeä osa päätöksentekoa, sillä se auttaa ymmärtämään, miten erilaiset päätökset vaikuttavat eri sidosryhmiin ja ympäristöön.

Vaikutusten arviointi toteutetaan aina ennen päätöksentekoa, jotta kaikki näkökulmat voidaan huomioida päätöstä tehdessä sekä tunnistaa mahdolliset riskit. Kuopion kaupungin päätösten vaikutusten ennakkoarviointi toteutetaan yhteisellä lomakepohjalla, joka ohjaa laaja-alaiseen vaikutusten arviointiin (Liite 2)

Taulukko 5 Toimenpiteet ja mittarit tavoitteen 4 Päätösten vaikutusten arviointi toteutetaan johdonmukaisesti ja monialaisesti toteuttamiseksi.

Onnistumisen arviointi	Toteutettavat toimenpiteet	Toimenpiteiden toteutumisen arviointi
Päätösten vaikutuksia arvioidaan ennakkoon monialaisesti.	Lisätään henkilöstön ymmärrystä päätösten vaikutusten arvioinnin merkityksestä. Koulutetaan henkilöstöä monialaisen arvioinnin toteuttamiseen ja osoitetaan riittävä aika monialaisen vaikutusten arvioinnin toteuttamiseen.	Monialaisten vaikutusten arviointien toteutuminen eri toimialoilla
Monialainen vaikutusten arviointi nähdään oleellisena osana valmistelua ja siihen varataan riittävästi työaikaa.	Päätösten vaikutusten arvioinnin systemaattinen käyttöönotto päätöksenteossa ja monialaisen yhteisarvioinnin lisääminen.	

3.5 Tavoite 5 Yhteinen hyvinvointi -näkökulman toteutumista kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa arvioidaan

Kaupungin strategian ja sitä toteuttavien ohjelmien seuranta toteutetaan useilla eri alustoilla. Haasteena on, että raportointi tapahtuu usein erillisenä kokonaisuudesta. Monialaisten tavoitteiden toteutumisen seurannan tulisi olla kokonaisvaltaista ja raportointi tulisi kokea merkityksellisenä. Hyvinvoiva Kuopio 2030 -ohjelman ohjaavana ajatuksena on

vaikuttavuuden ekosysteemin toteuttaminen. Tällä tarkoitetaan yhteistä päämäärää ja sen saavuttamiseksi eri toimialoilla ja tahoilla olevia panoksia, tekoja ja vaikutuksia. Ekosysteemiajattelun myötä tavoitellaan ymmärryksen lisääntymistä kunkin merkittävästä roolista vaikuttavien tulosten saavuttamisessa.

Taulukko 6 Toimenpiteet ja mittarit tavoitteen 5 Yhteinen hyvinvointi - näkökulman toteutumista kaupungin palveluissa ja päätöksenteossa arvioidaan toteuttamiseksi

Onnistumisen arviointi	Toteutettavat toimenpiteet	Toimenpiteiden toteutumisen arviointi
Kuopion hyvinvointikertomus ja -suunnitelma koetaan omaksi kaikilla toimialoilla. Viksu Kuopio -ohjelmaa toteutetaan kaikilla toimialoilla ja sitoudutaan asetettuihin tavoitteisiin. Asukkaat ja päättäjät voivat arvioida kokonaisvaltaisesti yhteisen hyvinvoinnin edistämisen tavoitteita, toimenpiteitä ja nykytilaa hyvinvointikertomuksesta ja -suunnitelmasta sekä Viksu Kuopio -ohjelman raportoinnin kautta.	Yhteinen hyvinvointi näkökulma sisällytetään Kuopion hyvinvointikertomus- ja suunnitelmaan aiempaa vahvemmin. Ohjelmien toimenpiteiden toteutumisen seuranta kehitetään jatkuvasti. Viksu Kuopio -ohjelman toimenpiteiden toimeenpanoa seurataan säännöllisesti.	Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma laaditaan monialaisesti laajana valtuustokausittain ja lisäksi vuosittain laaditaan vuosiraportti. Viksu Kuopio -ohjelman toimenpiteiden toteutumista seurataan säännöllisesti.
Strategisten tavoitteiden seurannassa tuodaan esille kokonaisvaltainen toiminta erillisten, siiloissa tapahtuvien toimenpiteiden sijaan.	Strategian seurannassa arvioidaan kokonaisvaltaisesti yhteisen hyvinvoinnin edistämisen toteutumista. Vahvistetaan ymmärrystä sitovien tavoitteiden mukaisten toimenpiteiden	Strategian sitovien tavoitteiden seurantaohjelma Targetor toimii seurantavälineenä.

	toteuttamisesta ja kirjaamisesta seurantajärjestelmään. Näin lisätään myös motivaatiota raportointiin – merkityksellisyys lisääntyy. Korostetaan vaikuttavuuden ekosysteemi -ajattelua – kullakin on merkittävä rooli vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisessa.	
--	---	--

4: Suunnitelman toteutuksen viitekehys

4.1 Toteutusta ja toiminnan seurantaan tukevat rakenteet

Taulukko 7 Yhteinen hyvinvointi -ajattelutavan jalkauttamista tukevat rakenteet kaupungin organisaatiossa

Kokoonpano	Kokoontuminen
Kaupunginjohtajan johtoryhmä	Viikottain
Kaupunginjohtajan johtotiimi	Joka 3. viikko
Toimialojen johtoryhmät	Vaihtelee
Kaupungin hyvinvointiryhmä	4-5 krt /vuosi
Kaupungin toimeenpaneva hyvinvointiryhmä	4-5 krt / vuosi
Yhteinen hyvinvointi -paikallisryhmä	3-4 krt/vuosi
Puijo Summit -tuottajaryhmä	
Kaupunkifoorumi (asukasosallisuus)	Tarpeen mukaan
Maaseutufoorumi (asukasosallisuus)	Tarpeen mukaan
Hyvien väestösuhteiden foorumi	Tarpeen mukaan

4.2 Toteutumisen seuranta

Taulukko 8 Yhteisen hyvinvoinnin tavoitteiden, toimenpiteiden ja indikaattoreiden seurannan alustat

Strategia/ohjelma	Sisältö	Seuranta
Kuopion strategia	Määrittelee tavoitteet ja raportoi kaupunginvaltuuston asettamisen sitovien strategisten tavoitteiden toteutumisesta toimialoittain	Raportointialustana Targetor-ohjelma
Kuopion hyvinvointikertomus ja -suunnitelma	Raportoi asukkaiden hyvinvoinnin tilasta ja siihen vaikuttavista tekijöistä ja monialaisista toimenpiteistä, sekä määrittelee monialaiset hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet	Hyvinvointikertomus raportoidaan laaja-alaisin indikaattorein vuosittain PowerBI-alustalla. Laaja kertomus ja suunnitelma laaditaan valtuustokausittain.
Viksu Kuopio -ohjelma	Määrittää ilmastotavoitteet sekä luonnon monimuotoisuuden edistämisen tavoitteet ja raportoi toimenpiteistä	
Meidän Kuopio - osallisuusohjelma	Luo kehyksen Kuopion kaupungin osallisuuden edistämisen tavoitteille ja rakenteille.	Lautakunnat seuraavat osallisuuden toteutumista. Osallisuuden toimenpiteistä ja toteutumisesta raportoidaan myös strategian sitovien tavoitteiden osalta Targetorissa ja myös hyvinvointikertomuksessa.

Liitteet

Liite 1 Terveet kunnat ja One health. WHO:n European Healthy Cities -verkoston poliittinen kannanotto 2022 (liitetään PDF-versiona)

[THL asiakirja](#)

Liite 2 Luontofoorumi. Kaupunginjohtajien ja pormestareiden luontojulkilausuma 2025

Kaupunginjohtajien ja pormestareiden luontojulkilausuma 2025.

Esipuhe

Me, Suomen kymmenen suurimman kaupungin pormestarit ja kaupunginjohtajat, laadimme Tampereella 11.9.2024 yhteisen julkilausuman osoittaaksemme sitoumuksemme luontokadon pysäyttämiseen ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen. Tällä julkilausumalla päivitämme yhteisiä tavoitteitamme ja toimenpiteitämme. Me ymmärrämme luonnon itseisarvon, luonnon monimuotoisuuden merkityksen ja tunnistamme luontokadon vakavuuden ja sen ratkaisemisen kiireellisyyden. Luonnon monimuotoisuus on elintärkeää ihmisten hyvinvoinnille, turvallisuudelle ja terveydelle, sillä se takaa puhtaan ilman ja veden, turvaa toimivan maaperän ja ruoantuotannon sekä auttaa sopeutumaan muuttuvaan ilmastoon. Haluamme vaalia ihmisten ja muun luonnon yhteistä terveyttä. Monimuotoinen luonto vahvistaa samalla kaupunkien elinvoimaa, taloutta ja houkuttelevuutta asuinpaikkana ja investointikohteena. Haluamme yhteensovittaa luonnon monimuotoisuuden vahvistamisen ja elinkeinoelämän toiminnan. Näemme tärkeänä, että luonto säilyy monimuotoisena myös tuleville sukupolville turvaten heidän hyvinvointiaan.

Kaupunkimme ovat avainasemassa Kunmingin-Montrealin maailmanlaajuisen biodiversiteettiviitekehyksen sekä EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden toteuttamisessa, joiden mukaan luontokato pysäytetään vuoteen 2030 mennessä ja käännetään heti tämän jälkeen elpymisuralle. Kaupunkeina haluamme olla aktiivisia toimijoita tässä työssä sekä Suomen tulevan luonnon monimuotoisuuden strategian toteuttamisessa. Pyrimme toimillamme edistämään luontoposiitivisuutta, eli tuottamaan luonnolle enemmän hyötyä kuin haittaa.

Kaupunkien rooli luonnon monimuotoisuuden vahvistamisessa ulottuu omia toimia laajemmalle. Kaupunkialueilla toimiva elinkeinoelämä, asukkaat, kansalaisjärjestöt sekä koulutus- ja tutkimuslaitokset luovat tietoa ja toteuttavat ratkaisuja luontokadon pysäyttämiseksi. Kaupungit toimivat mahdollistajana, suunnannäyttäjänä ja tärkeänä yhteistyökumppanina tälle työlle.

Olemme jo pitkään kaupunkeina tehneet toimia luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi ja lähiluonnon turvaamiseksi ja sitoudumme jatkamaan tätä työtä entistä tavoitteellisemmin. Otamme kokonaisvaltaisesti ja monipuolisesti käyttöön luontokadon pysäyttämistä edistäviä käytäntöjä ja keinoja ja kehitämme niitä lisää. Rakennettu

ympäristö on keskeisessä roolissa kaupunkiluonnon vahvistamisessa, mikä edellyttää oman aktiivisen toimintamme lisäksi yhteistyön tiivistämistä rakennusteollisuuden kanssa. Haluamme esimerkillämme kannustaa muita kaupunkeja Suomessa ja kansainvälisesti huomioimaan luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja vahvistamisen kaupunkien kasvaessa. Samalla vaikutamme ilmastonmuutoksen hillintään hiilidioksidinielujen kautta ja siihen sopeutumiseen.

Sovitut toimet

Olemme päivittäneet Espoossa 5.9.2025 Tampereella vuonna 2024 sovittuja tavoitteita ja toimia seuraavasti luontotoimiemme vauhdittamiseksi:

1. Sitoudumme kehittämään ja ylläpitämään kaupunkiemme siniviherrakennetta luonnon monimuotoisuuden tukemiseksi ja kaupunkilaisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Lähiluonnon turvaamisen lisäksi huomioimme luontovaikutukset maankäytössä ja sen suunnittelussa. Pyrimme huomioimaan myös hankintojemme luontovaikutukset. 5.9.2025

2. Haluamme nostaa luontoposiitiivisuutta koskevat tavoitteet ilmastonmuutoksen hillinnän rinnalle vuoden 2025 strategiapäivityksen yhteydessä. Selvitämme, mitä luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä kaupungiltamme vaatii ja toteutamme aktiivisesti tavoitteen vaatimia toimenpiteitä. Asetamme kaupungeillemme konkreettiset, mitattavat luontotavoitteet, joissa pyrimme yhteisiin käytäntöihin ja mahdollisimman hyvään vertailtavuuteen. Toteutamme lievennyshierarkiaa ja sitoudumme hyödyntämään kaupunkien yhteisiä mittareita luonnolle aiheutettujen haittojen ja parannusten arvioinnissa.

3. Tuemme ja kiritämme sekä EU:ta että Suomen valtiota ennakoitavan ja pitkäjänteisen luonnon monimuotoisuutta turvaavan sääntelyn laadinnassa ja toimeenpanossa. Näemme, että toteutettavan ja alueiden erityispiirteet huomioivan tuloksen aikaansaamiseksi myös kasvukeskusten osalta kaupunkien tulee olla vahvasti mukana toimeenpanon suunnittelussa. Olemme valmiita ensimmäisten joukossa edistämään kehittyvien, luonnon monimuotoisuutta vahvistavien toimintamallien käyttöönottoa, kuten esimerkiksi ekologista kompensatiota tarkoituksenmukaisissa hankkeissa, jotta parhaat käytännöt juurtuvat nopeasti ja laajasti. Tuemme luonnonarvomarkkinoiden syntyä ja käyttöä luontokatoa hillitsevien käytänteiden tukemiseksi.

4. Yhdistämme voimavarojamme luonnon monimuotoisuustyössä ja EU:n ennallistamisasetuksen kansallisen toimeenpanosuunnitelman laadinnassa. Toimimme esimerkkeinä Suomessa ja kansainvälisesti jakamalla parhaita käytäntöjämme. Kehitämme yhteisiä aloitteita ja hankkeita muiden kaupunkien, kaupunkiseutujen ja sidosryhmien, kuten

yritysten, tutkimuslaitosten sekä kansalais- ja asukasjärjestöjen kanssa. Kiritämme luontotoimien kunnianhimoa kansainvälisissä verkostoissamme nostamalla esiin konkreettisia, mitattavia toimia sekä kaupunkien yhteistyön saavutuksia. 5. Osaltamme vahvistamme koulutusta ja tiedonsaantia luontokadon pysäyttämisessä ja korostamme luonnon monimuotoisuutta eri palveluissamme. Viestimme aktiivisesti luonnon monimuotoisuuden merkityksestä niin asukkaille, sidosryhmille kuin kaupungin henkilöstölle ja päättäjille. 6. Kokoonnumme kerran vuodessa Luontofoorumiin arvioidaksemme edistystä. Vuonna 2026 tapaamme Lahdessa.

5.9.2025

Kai Mykkänen, Espoo, kaupunginjohtaja
Daniel Sazonov, Helsinki, pormestari
Timo Koivisto, Jyväskylä, kaupunginjohtaja
Soile Lahti, Kuopio, kaupunginjohtaja
Niko Kyynäräinen, Lahti, kaupunginjohtaja
Ali Alatossava, Oulu, kaupunginjohtaja
Lauri Inna, Pori, kaupunginjohtaja
Ilmari Nurminen, Tampere, pormestari
Piia Elo, Turku, pormestari
Pekka Timonen, Vantaa, kaupunginjohtaja

Liite 3 Vaikutusten ennakkoarviointi Kuopion kaupungissa

Vaikutusten ennakkoarviointi Kuopion kaupungin päätöksenteossa

[Arvioitavan päätöksen otsikko]

[Valmistelijan nimi]

[Lisää tähän valmisteluryhmä, jos arviointi on tehty ryhmässä]

Merkkien selitykset

- ++ Merkittävä ja pitkäaikainen myönteinen vaikutus
- + Lyhytaikainen myönteinen vaikutus
- o Neutraali vaikutus tai ei vaikutuksia asiaan
- Lyhytaikainen kielteinen vaikutus
- - Merkittävä ja pitkäaikainen kielteinen vaikutus

Päätöksen vaikutus

Strategiavaikutukset			
Kuopion strategia: Kuopio 2030 strategia			
		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Hyvinvoiva ja yhteisöllinen - Elinympäristö ja osallisuus - Hyvinvointia edistävät elintavat ja sosiaaliset verkostot - Elinikäinen oppiminen, työ ja toimeentulo - Vapaa-ajan mielekäs tekeminen ja kokeminen		
2	Elinvoimainen ja kasvava - Kilpailukykyinen ja kannustava yrittäjyysympäristö - Rohkea ja kestävä kaupunkikehitys - Vetovoimainen innovaatio-, tutkimus- ja osaamiskeskittymä ja laadukas koulutus - Kasvava matkailu ja vetovoimaiset tapahtumat - Kuopion tunnettuus ja edunvalvonta		

3	Ilmasto- ja resurssiviisas - Kiertotalous ja resurssiviisaus - Viisas liikkuminen ja kestävä yhdyskuntarakenne - Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja luontokadon torjunta - Huoltovarmuus ja kriisinsietokyky		
4	Uudistuva ja yhdessä tekevä - Sujuva ja uudistuva toiminta - Uudistuva johtaminen - Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö - Kestävä talous		
	Poikkileikkaavat tavoitteet: Digitaalisuus, kumppanuus, kansainvälisyys		
Johtopäätös ja perustelut:			

Vaikutukset ihmisiin (Ennakkoarvio päätösten sosiaalisista ja terveysvaikutuksista eri ihmisryhmiin, esimerkiksi sukupuolen, seksuaalisen suuntautumisen, iän, asuinpaikan, kielen, kulttuuritaustan, tulojen, koulutuksen, ammatti- ja työmarkkina-aseman tai erityisryhmän tms. mukaan.)

Mihin väestöryhmiin päätöksellä on vaikutuksia:

Merkitse rastilla ikäryhmät: Kaikki___ Aikuiset___ Ikääntyneet___

Lapsiin ja nuoriin kohdistuvat vaikutukset kuvataan kohdassa "Lapsivaikutusten arviointi"

Kohdistuuko päätös jonkin tiettyyn väestöryhmään Ei, Kyllä, mihin _____

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Palvelujen saatavuuteen ja yhdenvertaisuuteen, sekä laatuun (esimerkiksi koulutus, kulttuuri ja liikunta jne.)		
2	Sosiaaliseen elinympäristöön (esimerkiksi ihmissuhteisiin, syrjintään, yhteisöllisyyteen, yhteisölliseen, kulttuuriseen tai hengelliseen osallistumiseen)		
3	Elintapoihin (esimerkiksi ruokavalioon, päihteiden käyttöön, liikuntaan, virkistäytymiseen, riskikäyttäytymiseen)		
4	Terveysteen (fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen)		
5	Osallistumiseen (osallistuminen päätöksiin ja vaikuttaminen, tiedonsaanti jne.)		
6	Väestöryhmien toimeentulo (työllisyys, talous, varallisuus jne.)		

7	Yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon, kuten sukupuolten välinen tasa-arvo sekä terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen		
Johtopäätös ja perustelut			

Lapsivaikutusten arviointi (LAVA) (Ennakkoarvio päätösten vaikutuksista lapsen oikeuksien toteutumiseen.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen (6 artikla) (esimerkiksi fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen terveyteen ja turvallisuuteen, perheeseen, asumiseen, liikkumiseen, vapaa-aikaan ja harrastuksiin, kaverisuhteisiin, oikeuteen saada laadukasta opetusta tai varhaiskasvatusta tai pedagogista/ erityistä tukea)		
2	Syrjimättömyys ja yhdenvertaisuus (2 artikla) (esimerkiksi miten vaikuttaa läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin, erilaisiin lapsiryhmiin, eri alueilla asuviin, erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin lapsiin, lasten syrjäytymiseen)		
3	Lapsen oikeus tulla kuulluksi ja hänen näkemystensä kunnioittaminen (12 artikla) (Miten lasten/ nuorten kanssa on käsitelty asiaa ja miten heitä on kuultu? Mitä näkemyksiä heillä on ollut)		
4	Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten lapsiin ja nuoriin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?		
Johtopäätökset ja perustelut (lapsen edun huomioiminen, 3.1 artikla)			

Vaikutukset maaseutuun (Ennakkoarvio päätöksen vaikutuksista erityisesti maaseudun toimintaympäristöön.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Maaseudun palvelut (asumisen ja palveluiden saatavuus, laatu ja hinta, saavutettavuus, yhteydet ja infrastruktuuri)		
2	Maaseudun elinvoima (elinkeinot, yrittäjyys ja työ, osaaminen, vahvuudet ja vetovoimatekijät)		
3	Maaseudun demokratia (yhteisöllisyys, sosiaalinen pääoma ja kansalaisten osallistuminen)		
4	Miten maaseudulle kohdistuvia myönteisiä vaikutuksia voidaan vahvistaa? Miten maaseudulle kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia voidaan poistaa tai ainakin lieventää?		
Johtopäätös ja perustelut			

Vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon (Ennakoarvio vaikutuksista, jotka aiheutuvat luonnonvarojen ja energian käytöstä ja niihin liittyvistä päästöjen ja jätteiden määrästä, kulutuskäyttäytymisen muutoksesta tai toimintojen sijoittumisesta ja niihin liittyvistä liikkumis- ja liikenneratkaistuista.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Fyysiseen elinympäristöön ja viihtyvyyteen (työ- ja asumisolot, liikenne- ja liikkumismahdollisuudet, esimerkiksi melu, ilman epäpuhtaus, onnettomuusriski jne.)		
2	Maaperään, vesistön ja luonnon monimuotoisuuteen		
3	Kasvihuonekaasujen päästöjen vähentämiseen ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja varautumiseen		
4	Luonnonvarojen käyttöön, jätteiden määrään ja haitallisuuteen sekä kierrätysasteeseen		
5	Maisemaan, kaupunkikuvaan, kulttuuri-perintöön		
6	Rakennettuun ympäristöön ja yhdyskuntarakenteeseen		
Johtopäätös ja perustelut			

Ennakoarvio vaikutuksista kunnan talouteen ja henkilöstöön

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Kunnan henkilöstöön (asema, määrä, osallistuminen jne.)		
2	Kunnan talouteen (menoihin, tuloihin, investointeihin, velkaantumiseen jne.)		
3	Tuloksellisuuteen, tuottavuuteen ja toimintatapoihin		
Johtopäätös ja perustelut			

Vaikutukset yrityksiin (Vaikutukset, jotka aiheutuvat esimerkiksi julkisista hankinnoista, asunto- ja kaavoituspolitiikasta, liikenneratkaistuista tai kunnan talouspolitiikasta.)

		Merkki	Vaikutuksen kuvaus lyhyesti
1	Edistää yritystoiminnan edellytyksiä paikkakunnalla / parantaa yritysten toimintaympäristöä		
2	Yritystoiminnan monipuolistumiseen, markkinarakenteeseen ja liiketoimintaan		
3	Työpaikkojen muodostumiseen		
4	Yritysten kehittämiseen		
5	Yritysten työvoiman saantiin		
6	Yritysten tavara- ja työpaikkaliikenteeseen		
7	Yritysten asiakasvirtaan		
8	Yritysten osallistumiseen julkisiin hankintoihin		
Johtopäätökset ja perustelut			